

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia Aristotelica-Thomistica - Cod. Ettenheim-Münster 226

**Endel, Roman
Majer, Ferdinand
[s.l.], 1731-1732**

Quaestio 5ta

[urn:nbn:de:bsz:31-120354](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-120354)

Inquisitio p^{ta}
Rarescē, condenscōe, creatōe
et mixtione.

Arlūs, us

Inomob p^{ta} causās et g^{den}scō.

N. 464
Lūd. d^{ari} mōdū rarscōis et g^{den}scōis certū ē quōd oē
res g^{stas} se pulvere Immensario, qui si auctō, oup^{er}
mōdū p^{au}ū, et ita rarscōis, si etm aqua g^{ielat}
ouip^{er}at mōdū p^{atiū}, adeq^{ue} g^{den}scōis. rarscōis g^{stas} ab
q^{od} fit id, q^{od} sub magnis d^{im}ensōib^{us} p^{ar}atū g^{en}et mōdū
sius aqua x calōrē rarscōis ouip^{er}at mōdū p^{atiū}.
Abēz mōdū d^{im}ensōis, ne tū Abēz plus mōdū
qm Abēz antea, cum omnia aqua ē, g^{den}scōis.
Denscōis g^{stas} ab hōc ē ad, q^{od} sub gravis d^{im}ensōib^{us}
mōdū mōdū g^{en}et. Si aqua g^{stas} g^{ielat} abēz
g^{den}scōis, ut ouip^{er}at mōdū p^{atiū}, eadē mōdū Abēz p^{ar}atū
d^{im}ensōis, et tū nō Abēz mōdū mōdū qm antea cym
mōdū p^{atiū} submōdū alia nō ē g^{den}scōis p^{ar}atū g^{en}et mōdū.
Mōdū rarscōis g^{stas} q^{od} fit q^{od} d^{im}ensōis p^{atiū} rarscōis
eadē p^{ar}tes magis ouip^{er}at se d^{im}ensōis, et mōdū p^{atiū}
ouip^{er}at. Mōdū g^{den}scōis g^{stas} q^{od} fit q^{od} p^{ar}atū,
ita ut eadē p^{ar}tes mōdū mōdū d^{im}ensōis, et mōdū
p^{atiū} ouip^{er}at. Ad gravis et g^{stas} mōdū q^{od} fit mōdū
g^{stas} p^{atiū}. Lūd. a hōc se rarscōis et g^{den}scōis d^{im}ensōis.
q^{od} fit p^{ar}tes mōdū. nō ē de p^{ar}tes, q^{od} p^{ar}tes Abēz rarscōis
mōdū mōdū, qm rarscōis veri mōdū p^{ar}tes,
q^{od} rarscōis hōc p^{ar}tes, aliquiud hōc d^{im}ensōis mōdū
rarscōis p^{ar}tes, nō ē p^{ar}tes q^{od} fit, p^{ar}tes qm d^{im}ensōis
magis d^{im}ensōis, nō ē g^{den}scōis ē d^{im}ensōis mōdū p^{ar}tes q^{od} fit
p^{ar}tes qm res magis g^{stas}. alij ud alij g^{stas} d^{im}ensōis

quod si in rarefactione non producit nova quantitas, et in
condensatione aliqua destruitur. Tunc habet datus
repletio et penetratio. Sed haec quantitas est qua nos, quod
si in quantitate et rarefactione magis excedit, et minus
occupat spatium, tunc eadem quantitas, quae in extenso in
loco dicitur, eadem fit in alio. Sed hoc est replicatum
quod dicitur. Item si in condensatione nulla pars destruitur,
tunc quantitas, quae prius occupavit minus spatium debet
occupare minus. Sed hoc est penetratio; quod repletio et
penetratio erunt naturaliter impossibiles.

pro. Quod si angustus fit minus et superaddita quantitas,
et quod minus dicitur fit minus et destruitur quantitas. Sed in
rarefactione res augetur, et in condensatione minus dicitur; quod
debet superaddi, non tolli quantitas.

pro. Quod si aqua rarefit bulliens in vase
plurima in ea pulvis formans naves et minores, quae
affiliis aeris nullant, quae rarefactione efficiunt in
liqua, quod rarefactio fit, intransfusionem effulorid.

pro. Quod si aqua rarefit bulliens in vase
plurima in ea pulvis formans naves et minores, quae
affiliis aeris nullant, quae rarefactione efficiunt in
liqua, quod rarefactio fit, intransfusionem effulorid.

pro. Quod si aqua rarefit bulliens in vase
plurima in ea pulvis formans naves et minores, quae
affiliis aeris nullant, quae rarefactione efficiunt in
liqua, quod rarefactio fit, intransfusionem effulorid.

Ad h. q. 3.
 Debeant aduici, sed medietas indiffusa in tali rarefactione.
 aetheris Vasis, et una medietas indiffusa manet in tota
 medietate Vasis. hinc sufficit, quod partes Vasis extra se
 invicem porrectas et dilatatas, nec coguntur, tamen indiffusa
 dilatari. alij aduent si aqua rarefacta indiffusa
 totum Vas, ibi existere plura indiffusa clara et ista, quae
 dicerentur aduici, adeo non coguntur, non quod

ad h. d. in Augmentis estis dialis quae est in a. et explicitio
 in quibus eadem extas magna dilatata c. m. et n. o.

ad h. d. n. in ad p. d. m. Sed simul existit in alio loco, qui
 longae aduici et si statu n. m. qui solus fuit aduici
 et totus statu, in quo res quondam erat rarefacta c. m.
 tunc quod sit replicatio, quod res in duplici loco aduici,
 qui est aduici et si statu, si vero res aliqua arte replicatio
 dicitur ouyres unum palmarum quae, et post replicatio dicitur
 tunc unum palmarum n. e. longae aduici illigere, et si statu,
 sed solus et tali statu, dum n. e. rarefacta: si vero rare-
 facta id fuit, tunc duo palmarum si longae aduici, id est
 in quibus unum de parte stare aduici in pluribus dicitur simul.
 Sed dicendum est de penetratio, in qua dicitur penetratio
 partium, ad quod partes quoniam in rarefactione ouyres
 et palmarum quae, et in penetratio tunc unum, et hinc n. m.
 et si penetratio, quod ouyres et palmarum, quod debet illigere
 et si statu, sed dicitur rarefactione, in penetratio a
 dicitur unum palmarum ab ipso penetratio ouyres.

ad h. d. m. ad quod angustia et motu augumentatione, si n. m.
 c. m. et motu rarefactione n. p. magna in d. partibus a
 angustia n. m. et rarefactione, quod in augumentatione aquae
 aduici partibus fuit, adeo debet etiam aquae aduici parte
 quae, in rarefactione a. n. aquae n. m. partibus fuit in d. partibus.

dem augmento & se imo et fortiter importat quod
rarefactio alio caetero, sine ex gigni.

ad quod. Da. eo ipso. quod quae acquiras maiorem ubi-
rarefactio, et quod minore quiescat ea, gigni. id est. eo
ipso quod quae acquiras maiorem ubi-
rarefactio a posteriori
et ex gigni. Legitima est ubi-
rarefactio quae rarefactio
ca. eo ipso caetero, id est. ita, ut caetero rarefactio
quae sit maiorem ubi-
rarefactio acquiras et caetero gigni.
si ad minore ubi-
rarefactio revertas na etc.

ad id. imo dulas albas, qua in aqua ebulliente
cernuntur in impleti aere, sine effluo aeris in
flari. sed ubi-
rarefactio subtiliori aqua puris ascendente.
flari. dato et in concavo dulas raris in aqua
flari. impleti sine effluo aeris inflari. n. im
dulas effuere rarefactio in aqua bulle. im
abest, ut bulle alba sine rarefactio caetero, quae potius
albus effuere rarefactio sit. ad cuius in eundem pulle
flant. quae male sit aqua et rarefactio.

ad id. raritas et densitas in calis repetitur
nec in die debent in a alba gigni, sed raritas et
densitas censeri debent quod transeunt
ex caetero quae quae impleti.

ad id. im. raritas et id. quod magis extendit quod
rarefactio et extendit rarefactio id est. qua magis calis
et dilatantur partes quae. quod est quod quae in m. et
extendit extendit, id est. quod ex se flari partes, et
densitas extendit flari in ordine ad se, et ad hunc
quae dilatantur. quod est quod quae in m. et hunc flari
n. c. flari partes.

Alius dicitur

utrum oē agens in agendis reparatur?
utrum Omnia et fortiter in mixto
maneat?

Quid est? Agens dicitur repas; igitur ita agit in passivis, ut
 passivum cum agens in agens, quae actio passiva dicitur.
 passivum dicitur illa, quae ab agente sentitur, v.g. dicitur ferrum
 calidum calefacit aquam, tunc ferrum repasit ab aqua,
 dicitur aqua frigida regit in ferrum resistendo illi calori.
 ut a passivum repasit in agens dicitur quod dicitur, ita est actio
 agens et passivum libentem hanc eundem progressionem, sicut
 agens in inferna, non repasit ab aliis, quia libentem hanc
 diversam regit. Quae ut hanc fit in passiva recipiunt
 aliquid effectum ab aliis, dicitur in mixtura non datur reactio, sed
 calor ut agens in calorem ut nihil potest ab eo recipere.
Quia quod est, ut unum sit intra phasem actus alterius.
 dicitur regis calidus quod est qui potest agere verba et palmas.
 sicut ferrum et palmas ponatur frigidum ut si non repasit
 ab eis, quia non solum potest reagere in eis sed palmas, adeo
 reagere in eis palmas est extra phasem actus illius.

Quid ad quodam dicitur dicitur dicitur admixtionem requirit. Quod
 ut mixtura ad se invicem activa, ita dicitur ut unum non
 quod in eis aliam unum quod dicitur alium in phasem actus
 dicitur in eis mixtura, sed generatio v.g. si quanta aqua mittitur
 in dolium vini, non dicitur mixtura. Igitur mixtura ab Activa
 dicitur dicitur. Quod fit mixtura alteratorum unum. dicitur
 mixtura alteratorum, quod mixtura dicitur a compositione,
 nam in mixtura eodem momento unum alteratur, et alium
 alteratur, ex quo dicitur quod quodam refertur, extra in
 compositione, quod igitur expectat quod quodam, donec quod
 subsequens dicitur. dicitur quod unum, non quod mixtura unum
 dicitur ad alium dicitur, sicut una est quod, sed quod unum
 dicitur sicut quodam quo remaneat eadem dicitur in mixtura.
 et dicitur eodem in compositione remaneat eadem dicitur
 dicitur, sicut in compositione et dicitur mixtura, non sicut
 mixtura, sicut in mixtura dicitur. his dicitur

N. 470 ^{no.} Duo^o oē agens agendo, vere à patre reparatis suppositis
 quodby supra dicitur, ita Ives Cellus l. 4. de gen.
 c. 9. ubi hac habet, oē agens patris etm à patris et
 ut qd debetatis, scias, sed cō qd fecit, qd calefacit,
 refrigerat à caligante. Et etm gl'io experieñ
 erenti, si quis em manu glaucū atretet, ab ea refrigerat
 itē ferrū candens in aqua mis'ud eā calefacit, et
 simul ab illa reparando reissa. Dependit calor patris.
 Deinde oē agens nāle, si ē debite applicatū alicui rei,
 nullū atē impeditū agit in illa rem, sed p'p'tis, oē
 quodby grafud ē debite applicatū agenti, et nullū atē
 impeditū, qd p'p'tis in eā clagere. Et, si inter agens
 et passū nō daretis actio et reactio, tollit mixturā
 et elōtis generatō, hac etm generatō fieri nō p'p'tis, si
 sumā elōtis gētis mutua inter se pugna, live
 mutua oē et reāse debilitate nō ad medietatē alq
 atq' temperiū mixti gētationē reducunt.

N. 471 ^{no.} Duo qd. Nāceter, p'p'tis ē mixtio, nō tū ex elōtis,
 sed etm ex liquorib' et alijs reb', si libent gētis,
 quaratū artuar, qm a hie de dicitur qd p'p'tis dicitur,
 qm plura cūa quing'is, ita ut ea, ubi fias g'ū
 gētis, et nō de dicitur mixtu dicitur, qd plura
 cūa p'p'tis gētis dicitur p'p'tis quing'is, velut
 e cumulus lapidū. Et in quod, mud. p'p'tis
 elōtis p'p'tis autionē et reationē ita se mutuo cofe
 ut fias si p'p'tis ad f'p'tis mixti, sed hie ē nāceter p'p'tis
 qd etm mixtio ex elōtis ē nāceter p'p'tis. Imi hie
 qd nō mixturā secedat, et aerapidat qm quid nāc
 melmasē, hie etm mixtio cūa ex isto asenpu et p'p'tis
 quō refactans, nō violente, sed nācē, ita ut p'p'tis
 ita nāc p'p'tis ignis, et etm ad bonū dicitur Univesi
 p'p'tis. Et qd etm quod qd, ut alij mixtans
 ut ut, fias mixta et p'p'tis, sed liquorū dicitur,

24. si agens et patiens h[ab]et agere virtute in magis.
si agere, neutrum ager in aliud, cum neutrum potest vivere
aetherem, si magis, tunc illud plura ager, q[uod] h[ab]et maiore
virtute, si vero ad, q[uod] h[ab]et minore virtute ager in, magis
atque si nam erit actio reciproca inter agens et
patiens: q[uod] C.

25. Admixta esse idem m[ater]ia potest simul moveri motibus
contrariis, sicut regarum alibi: q[uod] n[on] datur actio. sicut
p[er] p[er] ponamus ignem agere in aqua, aere intermedium
et videlicet in aqua reagere in ignem et eundem aere
intermedium, in hac hypothese, idem aere simul calefacere
et refrigerare, q[uod] moveret simul motibus contrariis.

26. quia ad quodlibet, ut ea clavis fuerit mixtio sicut
illa elige sicut dicitur, ac prima aliquid pati q[uod] sua natura
mulinat: q[uod] n[on] datur mixtio facta naturaliter, sed
violenta.

27. si mixtio sicut sicut tunc in eis augmentas
generas et alteras, sed nihil istarum dicitur
ut patet q[uod] C.

28. aut unum ex simplicibus est alterum fortig[er]a ambo
supponantur sicut aqua aliud, si in, id q[uod] est fortig[er]
quod est in se alterum, ad eorum est potig[er]a agere
q[uod] aliud tunc nulla inter illa erit pugna, et tunc
nulla mixtio.

29. quia quia quodlibet, ubi datur partes sicut, ubi datur
sicut, sed in mixto datur partes sicut sicut q[uod]
quodlibet in, q[uod] est sicut sicut clavis.

30. ex illis actu sicut mixtu[m] in qua resolvitur,
sed mixtu[m] resolvitur in q[uod] clavis: q[uod] est ex ip[s]o actu sicut
et quodlibet clavis actu et sicut sicut in mixtu[m].

31. mixtu[m] est sicut mixtu[m], q[uod] debet sicut pluribus
sicut sicut sicut se sicut, et n[on] solum includere sicut,
sicut ea clavis sicut

Respondeo in reseruo ex mixtis altero potigē oportere
in oo. sed aliquid unumq; talē portio, ut illud in
abundantia, et in se convertat, in altero vero sufficienti
modo ad istū cuiusdā tū ab ipso qm ab altero est
diversi reseruat.

ad qm. c. in n. qā q̄ illa gētē s̄ solū p̄ter Oportū
q̄d s̄ in eadē p̄se et in se, qm p̄tā ip̄sū
acquirunt, sed in mixto n̄ s̄ in talī p̄se et in
p̄se, sed in gradu longē inferiori et in certa
temperie, q̄d exigit p̄tā mixti. Duratō tū gētē
Oportū, qā om̄itō a mixtē a mixtē p̄tē ex ip̄s,
quā s̄ p̄tē p̄ter Oportū.

ad qm. d. in ex illis actu ḡonitō mixtū in qua
resoluitur resoluōe p̄tē p̄ter Oportū c. in. resoluōe
simil generatō n̄a v̄ si p̄tā n̄ c. alia quippe
resolūtō n̄e cura p̄tē q̄d est, qua actu ex
p̄tē in mixto. Id ē simul nova generatō
Oportū ex mixto, qua quidē v̄t n̄a p̄tē
obineti p̄tē, gētē in Oportū reseruat, quas ḡonitō
mixtū, unū in t̄p̄s, p̄tē s̄p̄tē a generatō
p̄tē illorū.

ad qm. a. Mixtū ē Oportū mixtū, ad ē Oportū
p̄tē Oportū exigentē q̄ p̄tē ut reseruat
et in certa temperie ca. ad, q̄tē ex pluribz
p̄tē Oportū in Oportū manentibz
na. etc.

ad qm. n. q̄d n̄. qā memorato gētē in gradu
reseruat in mixto, sed ut reseruat et cedat
ad certā temperie ex ḡonitō et transmutatōe q̄
Oportū ac in super eū subordinatō ad istā t̄p̄m
ad p̄tē, q̄tē r̄d. ip̄sū p̄tē et in p̄tē
p̄tē q̄tē atq̄ nec aēr nec aliud Oportū

petiscas geses ad tal, tempore, et quing ortas ex
pugna et Transmutase q. Cetero. qd B.

Dispensatio Secunda

Libro 2do de generase et corruptoe

Quastio 1ma

De
Situ, motu, et qualitatibz
Elementorū.

Artus 1us

De
Naa situ et motu

Cetero.

Prima 1ma. Cetero varia sentas, p^{er} se, iⁿ motu, N. 474us.
fali unq rei in itio, si libera fuerit Cetero oron.
q^{ue} iⁿ motu q^{ue} d^{icitur} lotig. talia Cetero si naa et p^{er} se.
s^{ed} iⁿ naa de qua alq^{id} fit. si naa a^{nt} rante
fuit Cetero ma^g ilud iⁿ Aug^{ust}. aucti verbu ad
Cetero et fit S^{an}ctio. q^{uo} iⁿ c^{ir}ca iⁿ p^{ri}mo, ex
quo p^{ro}xi^{mo} m^otu, in quo p^{er} se nos de Cetero h^{ic}
trahong, na agnues q^{uo} est p^{er} se, iⁿ motu Cetero.
quod iⁿ p^{ri}mo generans, nec aging de q^{uo} radicali
motu, q^{uo} iⁿ naa p^{er} se, p^{er} de q^{uo} aucti, p^{ro}xi^{mo}
motu p^{er} se, an de q^{uo} p^{er} se p^{er} se, et de p^{er} se iⁿ
gravis et Levitas Cetero. gravitas iⁿ p^{ri}mo iⁿ id,
q^{uo} alq^{id} res iⁿ apta p^{er} se ad mediu. iⁿ p^{ri}mo. iⁿ
q^{uo} quid: in h^{ic} p^{er} se Terra et aqua p^{er} se ad
p^{ri}mo centru. Levitas iⁿ p^{ri}mo iⁿ id, q^{uo} alq^{id} res
apta p^{er} se a medi iⁿ p^{ri}mo. iⁿ q^{uo} quid, si ignis
exier p^{er} se a centru, gravitas et Levitas